

Péntek Imre

Lendvai kiállítások

40 éves a Lendvai Nemzetközi Művésztelep

Enteriőr
kiállításról

Manapság ismét bebizonyosodik, hogy jó döntés volt települést alapítani – több száz évvel ezelőtt – a Lendva-hegy alján. A lapos Murvavidék lakói – az egyszerűség kedvéért nevezzük őket pannonivadékoknak, ősöknek – helyesen ismerték fel, hogy a meredek dombon védelmező erősség, vár építhető, és az észak-déli kereskedelmi utak is errefelé keresztezik egymást. A tavalyi év végén ünnepelték Lendva (római nevén: Halicanum), Alsó-Lendva, Lendava fennállásának 820. évfordulóját. S ha alaposabban visszatekintünk az elmúlt évtizedekre, volt is mit ünnepelni. A mai utódok – szlovének és magyarok – jól gazdálkodtak az évszázadok alatt létrejött tárgyi és szellemi örökséggel: megóvták és kicsinosították a Bánffyak fészket, a messziről fehérítő várat, ernyő- és patikamúzeumot hoztak létre, az itteni ipari kultúra emlékére, tudós alaposággal gondozzák Hoffhalter Rudolf és Kultsár György

hagyatékát, a magyar írásbeliség egyik ősforrását. Az anyaország részére is felfedezték Mayer – később Zala – György szobrászi életművét. A mai állandó kiállítás a várban, valóságos kis ékszerdoboz, s mint ilyen egyedülálló a Kárpát-medencében.

A képzőművészet iránti fogékonyságot talán a gyönyörű táj, a dombok és síkság találkozása, a Mura vadregényes holtágai, a dombokról lefutó szőlősorok oltották az itt élők lelkébe. Gábor Zoltán, Ludvik Pandur (Pandur Lajcsi), Zdenko Huzjan, Dancs-Roth Marika, aztán a hazatért Király Ferenc és felesége, az amerikai Suzanne Király-Moss, majd Gálics István szinte egyidőben jelentkeztek műveikkel, erősítve és gazdagítva egymást. Az Újvidékről ide települt pszichiáter, esszéista Hagymás István pedig a fotóival vívta ki a helyiek és a nemzetközi szakma elismerését. A nyolcvanas évek végén a Marosvásárhelyről

Zalaegerszegre költözött Nemes László festőművész pedig egyszerre három tájegység kulturális szálait kötözte össze képeivel és a kisvárosban végzett művészetpedagógiai tevékenységével.

Bizonyára Zala György szobrász utódja, Király Ferenc, Munkácsy-díjas művész is kellett ahhoz, hogy a korábban (a múlt század hatvanas éveiről van szó) kihasználatlan vár a pannon térség múzeumi és képzőművészeti centrumává váljék. Szervezőmunkája nyomán gyarapodott a néprajzi és helytörténeti gyűjtemény, valamint a Lendvai Nemzetközi Művésztelepek eredményeként kivételes kortárs képzőművészeti anyag gyűlt össze az intézmény raktáraiban. A stafétabotot Geric Ferenc művelődésszervező vette át, s a sikeres folytatásnak köszönhetően, új és új elképzelések, inspirációk nyomán a színvonalas kollekciónak mind színesebb, változatosabb lett. A helyi közösség is elismerte munkájukat: tavaly december 6-án, a városi színházban rendezett ünnepségen mindketten Zala György Emlékplakettet vehettek át a Galéria-Múzeum új vezetésétől.

A tavaly szeptemberben nyílt kiállítás majd öt hónapon át tárta nyilvánosság elé az évtizedek alatt felhalmozódott művek színe-javát. A színház kiállítóterében a kőszobrok és grafikák kaptak helyet, a Galéria-Múzeum padlásterében a bronzöntő telepek szobrai, plasztikai nyertek elhelyezést, míg a kiállítóteremben a festmények színgazdag kollekciónak gyönyörködhattunk.

A Lendvai Nemzetközi Művésztelep – mely jóval a rendszerváltás előtt, 1972-ben indult – komoly szerepet játszott a zalai-vasi, sőt a nyugat-dunántúli, baranyai képzőművészeti életben is. Kapcsolatokat épített az elzárt „keleti” és nyugati művészek között, az alkotómunka kivételes körülményeit teremtette meg. A szabadabb, nyitottabb légkör, ami az egykori Jugoszláviában megnyilvánult, itt is érezte a hatását.

A kezdeti, „szocialista realizmus” nyomait is felvillantja a festészeti anyag. Franc Mesarič Ipari vidék című munkája a lendvai olajtartályok látványát alakította monumentális festménnyé, de mellette Vladimir Potočnik Csendélete (1973) vagy Kotnyek István Ablaktükör (1987) című képe jelzik, a modernebb irányzatok is megjelentek a vásznon. Desiderio Savara pedig kubisztikus

stílusban festette le a lendvai dombság jellegzetes motívumát, Hegyi pince címmel. Szintén a korai időszak emlékeztető alkotása Palicz József Lendvai motívuma. A lírai realizmus jegyében készült képek közé sorolható Mirko Rajner Hegyi útja. A festészeti anyag kiemelkedően szép alkotása Göntér Endre Seregélyek megérkezése című munkája. Az ismert őszi jelenet a festményen spirituális élményt nyújt, a madártesteket a piros, alkonyi horizont szinte égi ajándékként nyújtja át. A strukturalista-fakturális törekvések szép, harmonikus megjelenítése Igor Banfi A várablakból kitekintve című, festett tárgykollekciónak. A szombathelyi Tóth Csaba, a szlovén Jože Denko, az olasz Pippo Altomare – aki a gébárti művésztelepen is gyakorta megfordult – az absztrakt festői formákkal próbálták tájélményeiket kifejezni, legalábbis ebben a korszakban. Ám a figurativitás sem maradt ki a kollekciónak: Ludvik Pandur Asztaltársasága, vagy Zdenko Huzjan Spanyol portréja jelzi, a Francis Bacon-i, víziószerű formálásnak is voltak követői.

E kisebb térben kapott számos érdekes mű helyet: Frelih Črtomir Ecce homoja és Budaházi Tibor Csentei Krisztusa. Mindkét mű erőteljes, nagyszerű alkotás. Gábrriel József is megfordult itt a nyolcvanas években: Lendvai emlékek címmel hagyta itt jellegzetes, szürreális, álomszerű jelenetét. Nemes László avantgárd korszakának remek, konstruktív képével van jelen (Cicolina biciklizik Lendván, 1994). Suzanne Király-Moss Hideg nap című képe (1990) már „örvénylő” korszakának karakteres

Tóth Csaba:
Negyedik
negyed -1986

formavilágát tükrözi. A kaposvári Horváth János Csendélete (1994) jelzi a művésztelep nyitottságát Somogy-Baranya irányába is.

Az itt látható szobrok közül érdemes megemlíteni Szabolcs Péter Figura című, gyúrt, hajtogatott alkotását 1977-ből. Németh János Műlovarnó-variációjával tette le névjegyét, a nyolcvanas évekből. Király Ferenc, szobrászként a Sorvadással adta tudtul, hogy az archaikus formák építése számára mindennél fontosabb. Végül – szomorú mementóként – itt találjuk a nemrég elhunyt Fischer György Lendvai dombok című terrakotta plasztikáját, mely két félbe vágott emberi arcból áll össze.

A padlástérben a Gerics Ferenc névvel fémjelzett bronzöntő műhely alkotásai láthatók. Györfi Sándor szobrászművész, aki a viaszveszejtéses technika egyik kiváló mestere, a távoli Karcagról talált ide: szállítható öntődéje új korszakot nyitott a művésztelep életében. Az idén már 8. alkalommal rendezték meg a bronzöntő telepet, melyen nem csak eredeti alkotások születtek, Zala György szobrok másolatai is kiöntésre kerültek. Karakteres munkák találhatók a gyűjteményben Király Ferencről,

Györfi Sándortól, Metod Frlíc-tól, Szabó Lászlótól, aki Szlovákiából érkezve bizonyította magasrendű szakmai felkészültségét és a gondolat, a mintázás, az anyag szerves egységbe való komponálását. Lipovics János, László Péter, Lestyán Goda János, Vanyúr István, Szögi László pedig az újabb időszak meghívottjaiként készítettek színvonalas szobrokat, plasztikákat. Az idén járt itt először Dan Reisinger Izraelből, aki az Utolsó menet címmel készített emlékezetes kompozíciót a II. világháborúban elpusztult zsidó munkaszolgálatosok előtt tisztelegve. (Csak sajnálhatjuk, hogy az olyan zalaegerszegi szobrászoknak, mint Szabolcs Péter, Fischer György, vagy a fiatalabbak közül Farkas Ferenc és Horváth László, nem volt módjuk bizonyítani e téren való kvalitásaikat.)

A harmadik kiállítóhely a színház előcsarnoka, ahol a kőszobrászati anyagból, plasztikákból és grafikákból láthattunk válogatást. Gácsi Mihály Nagy zenegépe emlékeztet arra, hogy a művész iróniája nem fakul, elevenebb, mint valaha. Gálics István bravúros, színes nyomta (A nagy hegedű) pedig egy sajnálatosan félbemaradt pálya megkapó alkotása. Marika Dancs-Roth klasszikus vonalvezetésű rajza (Fa), vagy Frimmel Gyula gondos aprólékossággal kivitelezett grafikája (Titán) mutatja, e téren is van mit felmutatnia az elmúlt negyven évnek.

Két fotóval is találkozhatunk: az egyik Cservenka Györggyé, aki a nyolcvanas- kilencvenes évek sokoldalú sajtómunkása volt. Lendva környéki motívumok című felvétele jól kivitelezett, látványos fekete-fehér kompozíció. A másik Kresz Albertnek, a kortárs fotóművészet meghatározó mesterének Feszülete, melyen a jellegzetes néprajzi tárgy drámai látvánnyá transzponálódik.

A fehér márványból készült szobrok szinte világitanak az előtér kövezetén. Király Ferenc, Székely János Jenő, Matejka Belle, Peter Rodler és a török Tülay Icöz nonfiguratív munkái a magasrendű absztrakció, a finom kidolgozottság jegyeit hordozzák. A súlyos, tömörszerű formák szinte lebegnek a tágas, jól megvilágított térben.

Az új igazgató, Lázár Beáta azt ígéri, májusra megjelenik az átfogó album is, mely összegzi e gazdag évtizedek tanulságait, a gyűjtemény irányait. S a kiadvány talán a további programok, tervek tekintetében is inspirációkkal szolgál. Olyan alap ez, amelyre bizton lehet építeni.

Kiállítási enteriőr a Bánffy Központban

A lendvai képzőművészeti élet elevenségét jelzi, hogy a Bánffy Központ kamaratermében decemberben nyílt újabb tárlat, Művészet határok nélkül címmel. Az ötletgazda Nemes László festőművész, aki egyaránt otthon van a hármastári, horvát, szlovén és magyar térségben. A kapcsolatokat művésztelepi meghívások, közös tárlatok éltetik, de mindig kell újabb és újabb szerveződés, kihívás, tematika, ami új kiállításokkal szolgálja a friss, aktuális műveket. Nos, ez a társaság, akinek képeit és szobraikat láthattuk, részben régről jól ismeri egymást, de mindig akadnak „homo novusok” is. Göntér Endre vagy Balogh István Péter az Őrség két, szlovén és magyar oldalán dolgozik évtizedek óta, jellegzetes kép világuk messziről felismerhető. A muraszombati Göntér Endre tárgyias-szurreális motívumai erőteljes festői látomásokként kerülnek vászonra, míg a Veleméren élő Balogh István Péter sejtelmes, pasztelles ábrázolással jeleníti meg bizarr, álomszerű alakjait, jeleneteit. A fiatal Dubravko Baumgartner – egyébként a lendvai Múzeum-Galéria munkatársa – régóta készíti a romló-bomló falaktól inspirálódva festett tárgykollázsait, melyek a múltó idők munkájának „eredményeit” örökítik meg. Ő is legalább egy évtizede ismerős e körben. A horvát Michael Stebik, akik üvegplasztikákkal jelentkezett, új arcnak számít. Vagy a maribori Rado Jerič, aki a virágzó fák-bokrok szíromfelhőit

menti vászonra, hihetetlen intenzív piros-zöld felületeket teremtve. A márokföldi szobrász, Leclerc Szelényi Ulrik régi, eldobott használati tárgyakkal konstruálja szellemes állat-ember alakzatait. A kallódó kerek, szerszámok, kapák és ekék – fantáziája révén – életre kelnek, s furcsa lényekké alakulnak (Madár). Nemes László továbbra is az intenzív színmező lehetőségeit kutatja, melyen feltűnik egy-egy karakteresebb motívum. Olykor tetten érhető az elvonatkozás forrása (Katarzis I-II), mely valójában egy felbomlasztott virágcsendélet. Máskor csak színek kontrasztja, egy fehér villanás, tollpihe-jelenés az, ami strukturálja, értelmezi a vibráló zöld-piros háttérrel. Niko Ribič fakturális fa-konstrukciója az elemi erők szimbóluma, Matjaž Duk zöld templomformák variációival tölti be a felületet. Časar Sebastijan érzékeny pasztellekkel vetette észre magát, melyeken a vidék kedves, harmonikus motívumai sugallják az otthonosságot.

A tárlatok – az év végi és újév eleji időszakban – azt bizonyítják: a Galéria-Múzeum és a Bánffy Központ továbbra is centruma a régió szlovén és magyar képzőművészeti életének, megalapozott múltja és biztos jövője van mindkét intézménynek. És sikerrel töltik be az összekötő kapocs szerepét a két szomszédos nép, a két kultúra között.